

Slovenski dom

Štev. 15.

V Ljubljani, četrtek 19. januarja 1939.

Leto IV

Italijanski tisk o obisku grofa Ciana v Jugoslaviji

Razgovori v Belju bodo služili urejanju razmer v Srednji Evropi in na Balkanu

Rim, 19. jan. m. Italijansko časopisje še nadalje posveča največjo pozornost sestanku italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana z dr. Stojadinovičem na Belju in Belgradu. Pri prvih straneh objavljajo italijanski listi poročila o odhodu grofa Ciana iz Rima ter o pripravah za njegov sprejem v Belju in Belgradu. Poročevalci italijanskih listov iz Belgrada poudarjajo, da bo beljski sestanek izredne važnosti za ustalitev razmer v srednji in balkanski Evropi. Vodilni italijanski časnikar Gayda piše o tem v »Giornale d'Italia« pod naslovom »Izgledi za jugoslovansko-italijansko sodelovanje«. V članku podaja zgodovinski razvoj italijansko-jugoslovanskih odnosov. Na prvem mestu omenja pogodbo, ki sta jo sklenila Mussolini in pokojni Nikola Pašić leta 1924, ter napore blagopokojnega kralja Aleksandra in kneza namestnika Pavla leta 1930 in 1931, da bi prišlo do ureditve odnosov med obeh državama. Sele leta 1936 je sedanji predsednik jugoslovanske vlade dr. Milan Stojadinović podpisal novo trgovinsko pogodbo z Italijo ter ob podpisu dejal, da se gospodarstvo obeh držav izpopolnjuje in da lahko z zaupanjem gledamo v bodočnost. Jugoslavija je s tem priznala italijansko cesarstvo celih 17 mesecev prej kot Francija. Gayda zaključuje svoja zanimiva izvajanja z opombo, da je jugoslovansko-italijansko sodelo-

vanje prežeto z mirom, ki temelji na pravičnosti. Veliko pozornost posveča razgovorom, ki jih bosta imela minister Ciano in jugoslovanski predsednik vlade dr. Stojadinović tudi časopis »Telegraph«, ki velja za osebno glasilo grofa Ciana. V uvodniku pod naslovom »Rim in Belgrad« omenjeni list poudarja, da je po tolikih in tolikih letih nesoglasja in sporov na Jadranu prišlo do mira. Ko je prišel na oblast sedanji predsednik vlade dr. Milan Stojadinović, je takoj uvidel, da je potrebno stopiti v neposredna pogajanja. Uspehi te politike se lahko že vidijo danes, ko Jugoslavija sprejema grofa Ciana z vsem zaupanjem. Ta list končno tudi poudarja, da Jugoslavija jasno

gleda po svojih vodilnih politikah na evropski položaj.

»Lavoro Fascista« tudi piše obširno o obisku grofa Ciana v Jugoslaviji. Objavlja štiristopni članek o zgodovinskem položaju Jugoslavije od njene začetka do danes. Prav tako obširno pišejo o sestanku grofa Ciana in dr. Stojadinoviča tudi ostali italijanski dnevnik ter objavljajo vse vesti, ki jih dobivajo iz Jugoslavije o vsem, kar je v zvezi s sedanjim obiskom italijanskega zunanjega ministra.

Dejstvo, da grof Ciano pelje s seboj vse svoje sodelavce, priča o tem, pravi italijansko časopisje, da dnevi v Belju ne bodo posvečeni samo lovu.

Priprave za izpraznitev Barcelone

Rdeči pošiljajo čete izpred Madrida v Katalonijo

Pariz, 19. jan. o. Iz Katalonije prihajajo poročila o zmedbi, ki je zaradi francovega napredovanja spet zavladala v Barceloni. Vse uradne ustanove so dejansko prenehale posloovati, policija je demoralizirana in ne mara več posredovati ob manifestacijah proti vladi. Širijo se govorice, da je vlada že ukrenila vse potrebno, da omogoči vsem vodilnim osebnostim beg iz mesta. Znanje dni je predsednik vlade Negrin sklenil s Francojem sporazum glede sprejema 30.000 političnih beguncov, ki bodo v kratkem zapustili Barcelono. Dalje se pogaja Negrin s francosko vlado, da bi poslala v Barcelono nekaj svojih bojnih ladij, na katerih bi pobegnili iz Barcelone člani vlade in prepeljali v Francijo arhive in premoženje. Zdi se, da bo Francija tej prošnji ugodila.

Salamanca, 19. jan. o. Nacionalistično vrhovno poveljstvo poroča, da so Francove čete včeraj kljub slabemu vremenu prodrle 6 km daleč v katalonsko ozemlje. Sovražnik na tem delu bojišča se trudi na vse mogoče načine, da bi ustavil zna-

goslavno nacionalistično napredovanje. Francove čete so zavzele mesto Pons ter z njim važno križišče, ki ima veliki strateški pomen. Nadalje so zavzeli San Doni Jesus, San Lorens, Laviosa, Tarbesi, Tapioca, El Caserio de Siol, Santa Perpetua, Fraisanet, Altavilla in druge manj važne naselbine. Sovražniku so prizadejali velike izgube ter zajeli nad 2000 rdečih vojakov in večje množice vojnega materiala. Med zajetimi sta bili tudi dve stotnjici strojne in 5 oklopnih avtov. Na južnem bojišču so zaradi slabega vremena popolnoma zastale vojne operacije, medtem ko na srednjem bojišču vlada popolno zatíšje. Francova letala so bombardirala letališče Prat in Kanada pri Barceloni in tovarno streliva Palamos.

Pariz, 19. jan. o. Po vesteh, ki prihajajo s francosko-španske meje, so rdeči poslali iz Madrida v Katalonijo 12.000 mož, ki so se včeraj vkrkali v Valencijo za Barcelono. Pričakujejo še nadaljnje pomoči in bo doseglo število pomožnih čet za Katalonijo 60.000.

Po prvi seji slovaškega narodnega zbora

Delo za novo češkoslovaško ustavo

Bratislava, 19. jan. o. Včeraj se je v Bratislavi prvič sestala slovaška narodna zbornica. Začetne seje so se udeležili vsi slovaški ministri od osrednje vlade pa predsednik Beran in vojni minister Sirovy. Pozdravni govor je imel poslanec Buday, ki je izkazal čast predsedniku republike dr. Hachu, pokojnemu slovaškemu voditelju Hlinku, predsedniku osrednje vlade Beranu in drugim. Za predsednika slovaške zbornice je bil izvoljen glavni

tajnik slovaške avtonomistične stranke dr. Sokol. Člani slovaške zbornice, ki so istočasno člani osrednjega parlamenta v Pragi, bodo obdržali oba mesta. Podpredsednik slovaške vlade Sydor je izjavil, da bo praški parlament v kratkem razpuščen ter bosta Češka in Moravska izvolili svoj posebni pokrajinski parlament.

Slovaška zbornica je izvolila štiri odbore, v katerih bodo tudi strokovnjaki izven nje. Ti odbori bodo na Slovaškem igrali vlogo senata. Posebni parlamentarni odbor bo izdelal novo ustavo, ki bo imela mnoge odredbe, podobne odredbam totalitarnih držav, pri čemur pa ne bodo prizadeta krščanska načela o politični svobodi. Slovaški parlament bo imel pravico odobravati posebne politične sporazume, ki se bodo tikali Slovaške.

Sidor je dejal, da je njegovo protibeneševsko, protirusko, protinevsko in protišpansko politično prepričanje popolnoma zmagnalo.

Češkoslovaška bo vzdržava zelo dobre odnose z Italijo.

Po prvi seji zbornice je bila pred novimi poslanci in pred vlado velika parada Hlinkove garde.

Poziv generala Franca rdeči vojski in prebivalstvu

Burgos, 19. jan. o. Vse nacionalistične radijske postaje so včeraj še enkrat ponovile poziv, ki ga je general Franco naslovil po zavzetju Tarracone na prebivalstvo v tistem delu Španije, ki je še pod oblastjo barcelonske vlade. V njej general Franco naznanja skorajšnje osvobodjenje vseh tistih, ki trpe pod rdečim jarmom. Nacionalistična zmagala bo tem prinesla svobodo v znamenju odpuščenja in miru.

»Danes,« pravi general Franco, »so nam sovražne sile po zmagah v Kataloniji izročene na milost in nemilost. Toda kljub temu se nadaljuje prazno in zločinsko prizadevanje za odpor. Če niste mogli doseči ničesar tedaj, ko ste imeli v rokah vse, mi pa nič, ste danes popolnoma premagani in brez upanja. Vsak dan, ki preteče, bo vaš položaj samo poslabšal. Uđajte se konec koncev že enkrat stvarnosti, vi vsi, ki niste hoteli do zdaj videti. Vsi tisti, ki so bili zapeljani, naj se niferas ne boje, če jih bomo dobili z orožjem

na peronu predstavil člane konzulata in njihove dame. Po pozdravih je grof Ciano ostal nekaj časa v razgovoru z njimi, potem pa se je razgovorjal z banom g. dr. Natlačenom in z našim poslanikom v Rimu g. Hrističem. Grof Ciano se je nato poslovil od bana dr. Natlačena, nato pa med pozdravljanjem občinstva stopil v vlak, ki je odpeljal ob 20.10 z ljubljanske postaje.

V Zagreb je grof Ciano prispel sredi ob 22.45. Grof Ciano je na zagrebški postaji stopil iz salonskega vagona ter ves čas postanka vlaka prebil na peronu postaje, kjer ga je pozdravil italijanski konzul v Zagrebu. Sprejemu je prisostvoval tudi ravnatelj oblasti železniške direkcije inž. Terček. Italijanski zunanji minister je bil videti zelo dobro razpoložen. Ob 23.25 je grof Ciano nadaljeval svojo pot proti Belju, kamor je dospel danes okrog devetih.

Vesti 19. januarja

Madžarski zunanji minister Czaky je pred odhodom iz Berlina izjavil, da bo sodelovanje med Nemčijo in Madžarsko tudi v bodoče in sicer kmalu rodilo vidne sadove. Pri njegovem obisku v Berlinu so se porazgovorili o vseh zadevah, ki jih treba rešiti v interesu obeh držav.

Velike spremembe napovedujejo v sovjetskem zunanjem ministrstvu. Sedanji zunanji minister Litvinov bo moral odstopiti in bo najbrž imenovan za poslanika v Združenih državah. Do manjših sprememb bo prišlo v kratkem v romunski vladi, iz katere bosta izpadla gospodarski minister Constantinescu ter finančni minister Cancihov.

O obisku italijanskega zunanjega ministra v Jugoslavijo piše romunski tisk ter poudarja prijateljsko razmerje med Jugoslavijo in Italijo. Zunanji ministri balkanskih držav se bodo sestali sredi prihodnjega meseca najbrž v Belgradu.

Kitajski zastopnik pri Zvezi narodov Koo je izročil Svetu zveze resolucijo, v kateri zahteva finančno pomoč za Kitajsko, bojkot za japonsko blago, olajšave za prevoz vojnega materiala na Kitajsko in sankcije proti Japonski. Resolucijo so izročili, kakor običajno, v proučevanje osebne odboru.

Madžarska manjšina v Romuniji je sklenila po dolgi posvetovanjih, da bo stopila v novo vsedržavno stranko, »Fronto narodnega prebujenja«, ker ji bo romunska vlada potem zagotovila možnosti za politični, kulturni in gospodarski razvoj.

Nad milijon tujih delavcev, zlasti poljedelskih, je zaposlenih v Nemčiji, kjer zaradi vse večje industrializacije primanjkuje delovnih moči. Tako piše delovni minister dr. Fey v zadnji številki mesečnika »Štiriletni gospodarski načrt«.

Francoska vlada je poslala Japonski podobno protestno spomenico, kakor sta to storili Amerike in Anglija. V njej oboja japonske namene proti gospodarskim pravicam tujih držav na Kitajskem. Francoska vlada pravi, da se bo s svojimi ukrepi pridružila Ameriki in Angliji, kar pomeni, da bo tudi ona začela z gospodarsko vojno proti Japoncem.

V Parizu je umrl nekdanji slaviti filmski igralec Ivan Možuhin, ki je zadnja leta preživel v hudem siromaštvu in boleznih. Umrl je čisto pozabljen. Njegova zvezda je ugasnila z na stopom zvočnega filma, ker je Možuhin zna samo rusko. Možuhin je bil začetnik in nek dan lastnik slovitega nočnega zabavišča Casa nova, ki je pred štirinajstimi dnevi tako za lastno pogorelo.

Velike količine orožja je zaplenila angleška policija včeraj v Jeruzalemu, ki je naredila preiskavo v hišah okrog Omarjeve mešije.

10.000 ton sladkorja bo kupila francoska vlada o kubanske vlade.

Mednarodna napetost se bo podelila in bo to angleško-italijanskih razgovorov v Rimu, če le ne bo špansko vprašanje rodilo kakšnega novega zapleta v Evropi, je govoril vojni minister južnoafriške republike Pirov.

Zunanje-politični odbor v francoski poslanski zbornici je z ogromno večino glasov zavrnil predlog levicarjev, naj Francija takoj odpre mejo proti rdeči Španiji in pošlje v Barcelono izdatno vojaško pomoč.

Demonstracije za barcelonsko vlado so skušali prirediti levicarji včeraj v Londonu pred poslopjem zunanjega ministrstva, a jih policija ni pustila blizu.

Guvernerji balkanskih državnih bank so končali svoj tretji sestanek v Belgradu. Uradno poročilo o sestanku pravi, da morajo balkanske države z vsemi silami ohraniti vrednost svojega denarja in si prizadevati za olajšanje medsebojnih trgovskih in plačilnih odnosov.

Roštni dan kraljevča Tomislava

Belgrad, 19. jan. m. Nj. kr. Vis. kraljevič Tomislav proslavlja danes svoj 11. roštni dan. Kraljevič Tomislav se je rodil kot drugi sin kralja Aleksandra v Belgradu 19. januarja 1928. Ze od najnežnejše otroške dobe uživa veliko ljubezen in simpatije našega ljudstva kakor vsi člani kraljevske hiše.

Francija ne bo podprla rdeče Španije

Pariz, 19. jan. o. Zunanji minister Bonnet je na današnji seji poslanske zbornice imel obširen govor, v katerem bo odločno odklonil vse zahteve po tem, da bi Francija odprla mejo proti Kataloniji in poslala vojaško pomoč barcelonski vladi. Skušal bo zbornico prepričati o tem, da je Francova zmagla v Španiji neizbežna, zaradi česar mora Francija gledati, da se ne zameri bodoči španski nacionalni državi. Verjetno je, da bo pri tej priliki tudi omenil potrebo, da pošlje Francija svojo zastopnika v Burgos. Kljub naporom komunistov in socialistov, ki bi radi, če že ne doseglji pomoč za barcelonsko vlado, a vsaj prepričali zbližanje med Francijo in nacionalistično Španijo, napovedujejo, da bo vlada dobila za vse svoje predloge veliko večino.

Prisrčen sprejem italijanskega zun. ministra na Rakeku in v Ljubljani

Ljubljana, 19. januarja.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je sinoči potoval čez slovensko ozemlje na tridnevni obisk k predsedniku naše vlade dr. Milanu Stojadinoviču v Belje. Po pozdravih, ki so jih grofu Ciano na italijanski strani priredili v Trstu in Postojni, se je visoki gost pripeljal ob 17.35 na našo obmejno postajo Rakek. Dopotoval je z rednim brzovlakom, kateremu sta bila priključena dva posebna vagona zanj in za njegovo spremstvo. Postaja na Rakeku je bila slavnostno razsvetljena in okrašena z italijanskimi in našimi državnimi zastavami. Na peronu rakovske postaje so visokega gosta pričakovali naši uradni zastopniki in sicer svetnik zunanjega ministrstva Vladimir Sokolovič, ki je grofu Ciano dodeljen za ves čas njegovega obiska v naši državi. Dalje je bil na Rakeku ban dr. Marko Natlačen kot zastopnik predsednika vlade in zunanjega ministra dr. Stojadinoviča in kot zastopnik naše vlade. G. ban se je pripeljal iz Ljubljane z avtomobilom. V njegovem spremstvu so bili zastopniki naših listov in dopisnik Presbitorja. Na postaji je bilo dalje zbrano uradno obsejnih oblasti s komisarijem, zastopniki železniškega ministrstva in ljubljanske direkcije ter ljubljanski dopisnik belgrajskih listov.

Ko je vlak vozil v postajo, je grof Ciano stal pri oknu in pozdravljal. V njegov salonski voz je prvi odšel ban dr. Natlačen, ki je pozdravil grofa Ciana z naslednjim nagovorom:

»Po presledku nekaj dni imam znova čast in zadovoljstvo pozdraviti Vas na jugoslovanskih tleh. Izrekam odličnemu gostu dobrodošlico v imenu gospoda predsednika jugoslovanske vlade in zunanjega ministra in želim iz srca, da bi Vaše bivanje v Jugoslaviji bilo prijetno Vam, kakor tudi koristno jugoslovanskemu in italijanskemu ljudstvu!«

Grof Ciano se je za te prisrčne pozdravne besede iskreno zahvalil ter je nato sledilo predstavljanje oseb iz spremstva italijanskega zunanjega ministra. Grofa Ciana spremlja iz Rima še naš poslanik pri italijanskem dvoru Hristič. V Cianovem ožjem spremstvu pa so: veleposlanik Guido Butti, opolnomočeni minister grof Vitteti, šef kabineta grofa Ciana Natali, ki je bil še pred leti italijanski generalni konzul v Ljubljani, Alberto Nonis, Franco Balia, Lancia, vsi višji uradniki italijanskega zunanjega ministrstva. V spremstvu grofa Ciana sta tudi še znana italijanska časnikarja Polverelli, ravnatelj lista »Popolo d'Italia« in Ansaldo od lista »Telegrafo« iz Livorna.

Po stari navadi je grof Ciano takoj po uradnih pozdravih vprašal, kje so naši časnikarji in jih nato povabil v svoj voz. Med prisrčnim razgovorom je zunanji minister prijateljske države izjavil o pomenu svojega drugega obiska v Jugoslaviji naslednje:

»Zelo sem zadovoljen in vesel, da sem zopet prišel v Jugoslavijo, posebno pa, da bom lahko srečal svojega prijatelja in našega odličnega predsednika vlade dra. Milana Stojadinoviča. Moj obisk bo potrdil prijateljstvo naših dveh držav, ki temelji na belgrajski pogodbi, ki sva jo sklenila in podpisala dr. Milan Stojadinović in jaz pred dvema letoma. Med našima državama ni več nobenih posebnih problemov, ki bi jih bilo treba razstistiti. Na tem sestanku se bomo razgovorjali o vseh splošnih in posameznih vprašanjih, ki zanimajo naši državi. Prepričan sem, da bo ta sestanek koristil okrepitevi odnosov med Italijo in Jugoslavijo na političnem, gospodarskem in kulturnem področju.«

V nadaljnjem razgovoru je grof Ciano znova poudaril, da ni nobenega razloga za kakšno razliko v gledanju med obeh državama.

Na vprašanje, če je ta obisk pri dru. Stojadinoviču v kakšni zvezi z nedavnim obiskom v Budimpešti, je grof Ciano dejal, da bodo v Belju seveda pretresli splošni evropski položaj, posebno v zvezi s položajem v Podonavju. Pri tem je poudaril, da je prijateljsko sodelovanje med Jugoslavijo koristna postavka miru v Evropi in Podonavju. Na koncu svojega razgovora je grof Ciano še enkrat poudaril svoje veselje nad tem, da prihaja spet v Jugoslavijo, kjer bo videl predsednika vlade dra. Stojadinoviča, ker je prijateljstvo med obeh državama že do sedaj rodilo tako koristne in lepe sadove.

Točno ob 18.10 se je nato grof Ciano s posebnim vlakom, ki vozi v sestavi rednega brzega belgrajskega vlaka, odpeljal proti Ljubljani. Kmalu po 19 je vlak z visokim gostom pripeljal v Ljubljano.

Ljubljana, 18. januarja.

Posebni vlak z grofom Cianom je pripeljal v Ljubljano ob 19.15. Na postaji se je polnoštevilno zbralo osebje italijanske konzulata. Grof Ciano, ki je v začetku nameraval postane v Ljubljani izbrati za kratek obisk na italijanskem konzulatu, je zaradi prekratke odmerjenega časa namen opustil. Izstopil je v spremstvu generalnega konzula g. Guerini Maralidija, ki se je z visokim gostom pripeljal že iz Postojne. G. konzul mu je

Zadnja pot župnika Ev. Vračka

Maribor, 18. jan.

Danes predpoldne je zaslužni duhovnik, narodni ter prosvetni delavec župnik Ewald Vračko nastopil svojo zadnjo pot, na kateri so ga spremljali vsi farani, mnogi okoličani in Mariborčani, ki so hoteli poslednji obiskati moža, ki si je za št. Ilj in z njim za slovenski Maribor pridobil neprecenljiv zaslug. Iz Maribora so na pogreb prihiteli mestni župan dr. Juvan, okrajni glavar dr. Šiška, zastopnik prevz. g. škofa stolni kanonik msgr. Umek, bivši oblastni predsednik dr. Leskovar, senator dr. Schaubach, slovenske narodne poslance sta zastopala poslanca Zebot in dr. Sevršek, mariborski mestni svet obč. svetnika gg. ravnatelj Hrastelj in veletrgovec Sluga, nadalje so bili navzoči bivši rektor ljubljanske univerze dr. Slavič, prof. dr. Kociper in zastopniki Prosvetne zveze in FO v Mariboru.

Do devete ure so se pred šentiljskim župniščem zbrali pogrebniki, nakar so krsto z zemljskimi ostanke pokojnega župnika prenesli pred župnišče, kjer je jarenski dekan in častni kanonik g. Čížek ob asistenci opravil žalne obrede, pevski zbor pevskega društva »Maribor« pa je pod vodstvom ravnatelja Gašpariča zapel žalostino. Zatem se je razvil veličasten mrtvaški sprevod proti farni cerkvi, kjer se je vršila žalna služba božja. V sprevodu so za užaloženimi sorodniki stopali pokojnikov duhovni sobratje, 30 po številu, med njimi ptujski prošt Greif in magdalenski dekan iz Maribora Stelger, odličniki, ki so prihiteli iz Maribora, zastopniki Zveze Maistrovih borcev, zastopnik Narodne odbrane, člani domačega FO in članice DK, člani in članice vseh domačih verskih in prosvetnih organizacij, šolska mladina z učiteljsvto, osiroteli farani in ostali iz bližnje in daljnje okolice, ki so pokojnega moža-borca poznali in cenili.

V župnijski cerkvi je najprej stopil na leco profesor Pavel Živornik, ki je v izklesanem govoru prikazal lik velikega duhovnika in požrtvovalnega prosvetnega in narodnega delavca. Sledila je žalna sv. maša, ki jo je ob asistenci da-

roval častni kanonik Čížek. Med sv. mašo je prepeval domač pevski zbor. Po končanem svetem opravilu so člani FO in krojili zopet dvignili krsto ter jo v spredu prenesli na farno pokopališče, kjer bo po težkem življenju počival župnik Vračko in čakal vslajenja. Pred cerkvijo so domači pevci svojemu mrtvemu dušnemu pastirju zapeli žalostinko.

Z mnogimi vencji, ki so jih darovala razna društva in zastopstva, je bil grob obložen, ko so vanj polagali zemске ostanke dolgoletnega šentiljskega župnika. Duhovščina je opravila zadnje pogrebne svečanosti, pevski zbor Maribor in domač zbor sta zapela žalostinke, in v zadnje slovo so pokojnemu Vračku spregovorili v imenu dekanijske in dekanijske duhovščine častni kanonik Čížek, v imenu g. škofa stolni kanonik Umek, za Zvezo Maistrovih borcev upokojeni podpolkovnik Cvirn, v imenu učiteljskega in šolskih otrok šolski upravitelj Sardoč, za občino član obč. uprave Zupan in narodni poslanec Zebot kot pokojnikov osebni prijatelj in dolgoletni sodelavec v narodnostnih bojih pred in med svetovno vojno, ki je v svojem govoru zlasti poudarjal, da je g. Vračko vključno temu, da je stal sredi najhujših bojev, vedno ohranil plemenit značaj, ki tudi svojega narodnega in političnega sovražnika ni sovražil in ki nikdar sosednemu narodu ni hotel nič zalega, marveč je vedno samo branil pravice slovenskega rodu na severni meji.

Velikega voditelja šentiljskih in obmejnih Slovencev ni več med živimi. Mrtev leži na božji njivi na gričku nad svojim ljubljanim št. Iljem, za katerega se je skozi dolgi 30 let vsega žrtvoval in vse storil za duhovni, narodni, gospodarski in socialni blagor njegovih občanov. Sedaj bo mrtev počival med svojimi farani, v življenju ni nikdar poznal počitka, in križ na njegovem grobu bo še leta šentiljskim Slovincem govoril, naj tako plemenito in požrtvovalno živijo zemsko življenje, kakor ga je živel on, šentiljski lev, ki so mu življenjske sile pošle v delu za blagor svojih župljanov.

Filmi

Dama z Malake (Kino Union). Ime Marca Allegreta, znamenitega režiserja odličnih filmov (»Lepi dnevi«, »Trije vojaki v penzionatu« itd.) beremo v začetku prav na vrhu, pred imenom Slogarja. Veseli smo, imenitna reč bomo videli, si pravimo. Toda Marc Allegret najbrž režira francosko verzijo, nemško režira Slogar (neznana »firma«), ki je podpisan z mnogo neznatnejšimi črkami in nize. »Dama z Malake« je običajno delo splošno znane šibke produkcije. Malaka, ki je bila preneša na Wannseeju pri Berlinu, ne more ustvariti eksotičnega dojma. Vsebinska Croisset-vega romana je ekscipirana na nemogoč način, najhujša pa je figura dr. Carterja, ki ga igra Schafheitlin (nomen est omen?), Käthe Gold in C. L. Diehl dasta, kar moreta. »Dama z Malake« je blede zadeva, ki dolgočasi in utruja. Brezpomembna je, ne da bi pri tem bila izrazito neumna; ne krop ne voda, vseh bo ljudem s prav takšno osebnostjo.

Lojzeta Marna žalostna zadnja pot

Ljubljana, 19. jan.

Lojze Marn, ki je tako žalostno in nesrečno končal svoje življenje v jetnišnici, ko se je tam ob času razdeljevanja večerje v svoji celici obesil na centralno kurjavo, je bil danes brez vsakih ceremonij na tišem pokopu na prostoru pri Sv. Križu, ki je določen za samomorilce. Navadno krsto je pogrebni zavod ob 9 poljazi iz bolnišnice mrtnišnice tja. Ob grobu se je poslovil od nesrečnega sina 67 letni oče France Marn. Oče in 65 letna mati sta sedaj ostala sama. V Ameriki imata dve hčeri.

Kakor je Lojze Marn v ponedeljek po 5 urnem zasliševanju v posebni celici okoli 9 zvečer izjavil preiskovalnemu sodniku, sta se z bratom Viktorjem sprla zaradi rentnega davka 700 din, ki bi ga moral Lojze plačati za fingirano, na Viktorjevem posestvu vknjiženo posojilo 67.000 dinarjev.

Lojze Marn je bil od preiskovalnega sodnika zaslišan tudi še od drugih okoliščin, ki zadevajo še nekatere druge zločine. Zaradi prikrivanja zločina je bil, kakor smo že poročali, aretiran mizarški pomočnik Ludvik Marn, Lojzetov sosed, ki je pomagal greznico zabetonirati. Proti njemu se kazenska preiskava nadaljuje.

Ljubljana od včeraj do danes

Dunajska je v redu; včeraj se je spet izkazala. Kako je že napovedala? Oblačno, pa brez padavin. V Ljubljani se že leta in leta ni zgodilo kaj podobnega; da bi bilo cele dni oblačno, pa brez dežja. Zdaj pa imamo že dalj časa tako čudno vreme. Hudi zato prav gotovo nismo.

Otročje veselje nad Pirovo zmago

Pred časom so pri volitvah v Društvo slušateljev juridične fakultete zmagali katoliški akademiki z desetim glasovi razlike. »Naprednjaki« pa so čez dva dni »dognali« po »uradem zapisniku«, ki so ga bili vodili sami, da je bilo oddanih 27 glasov več kakor pa je bilo navzočih volivcev. Univerzitetni senat je nato po njihovi volji volitve razveljavil, ugotovil neznanost na kakšen način razliko 7 glasov in razpisal nove. Včeraj so bile nove volitve. »Napredni element« so za te volitve zbornali skupaj vse, kar so se mogli, naši fantje, ki se nekateri vozijo na svoje domove tudi precej daleč na podeželje, pa niso mogli postaviti na »teren« vsega, kar morejo. Zmagali so »naprednjaki«, ki so »mobilizirali« celo štiri privatne avtomobile ter z njimi priredili prave pravate ekskurzije; vozili so »napredni« pristaje celo iz Maribora in Celja v Ljubljano, imeli pa so — kakor sami govorijo — na razpolago celo težke tisočake. Kakor da bi šlo za ne vem kako važne stvari in ne samo za to, kdo bo strokovno delal v akademskem društvu. Da, da, je že tako; tolažbe so iskali in utehe. Vsaka »zmagica« potem pride prav, če jih kdo pri važni stvari dobi po repu. Taki študentovski zmagi naj bi oprala kramerjevo gromozansko blamažo od 11. decembra lanskega leta. Mladi pogorelci naj bi na univerzi maščevali svojega velikega mojstra.

Združeni napori motorizirancev so dosegli rešen uspeh. Včeraj so po vseh »strahomanijskih« naporih res zmagali z nekaj glasovi (17) večine. To ti je bila zmaga! Ali je bučala ljubljanska zlata mladina po Kongresnem trgu? Bolj kakor takrat, ko je dr. Kramer v »Kazini« dokazoval, da je zmagal Maček.

Izpred univerze so jo mahnil na Kongresni trg. Spet so šli »za praporom«. Vsak je imel svojega, pa v žepu; vanj se ponavadi vsekujejo. Peli so in rjuli, vzklikali in tulili kakor je bilo komu v zibelki že danega glasovnega materiala. Potem so se pa razlezi po gostilnah, kjer so »pretopili« v pijačo še ostanke »volivne fondace«. Dobro naloženi so še v hudi polnočni uri razlagali drug drugemu ter asfaltu in hišam, da so zmagali. Ceja stvar popolnoma odgovarja znanemu narodnemu pregovoru, da v sili hudič še muhe žeri; po velikih polonijah je zdaj majklena prav četrta »rešilna bilica« zadostovala za gromozansko otročje veselje. Naj bi jim le teknilo do prihodnje zanesljive polomije!

Sofer nam je telefoniral

Včeraj se je po telefonu oglasil neki sofer, član Zdrženja soferjev v Ljubljani. Povedal nam je, da soferje boli, ker so zadnje čase časopisi vzdignili precej hrupa zlasti proti njihovim tovaršem, ki vozijo tovarne avtomobile. Dal nam je nekaj zanimivih pojasnil, ki bodo gotovo zanimala tudi javnost.

Za pogoste nesreče, ki se dogajajo na cestah, ni treba kriviti samo soferjev in jim očitati brezobzirnost. Soferji, zlasti tovornih avtov, so s službo preobremenjeni. Po 16 ur dnevno in še več morajo pogosto delati brez počitka. Gospodar jih lahko goni kakor se mu zdi. Zakaj? Odgovor je preprost. Zaščiteni niso. Inspekcija dela jim je to potrdila. Tako morajo delati magari po 24, 24 in še 24 ur, pa se ne morejo nikamor pritožiti. Če jim ni všeč, jim ne ostane drugega kakor da zapuste službo in gredo stradal! Na Inspekcijo dela so jim svetlovali, naj po časopisju skušajo javnost nekoliko razgibati, da bi končno tudi oni lahko nekoliko izboljšali svoje razmere. Pa še nekaj, kar je krivo nesreč. Večina tovornih avtomobilov je preveč naložena — tako kakor se zdi gospodarju prav. Namesto dveh ton blaga nalože pet ton, namesto petih ton pa deset! In sofer si ne more prav nič pomagati. Po gospodarjevi volji mora ravnati tako.

Društvo soferjev v Ljubljani ima 300 članov. Poskusili so že vse, delali so prošnje in pritožbe na vse mogoče instance, pa vse skupaj ni prav nič zalego. Tudi njihove gnotne razmere so slabe in se še ne obračajo na boljše. Breme njih tudi takse. Skrajša so morali plačevati 20 din, znesek pa se je stalno večal, tako da zdaj že plačujejo 65 din. Vsi si žele, da bi se te stvari uredile. Pri morebitni rešitvi bi pristali tudi na 10 ur dela dnevno, na več pa ne, kar je povsem razumljivo in upravičeno.

Prav bi res bilo, da bi v njihovem in v našem skupnem interesu merodajni podvzeli tako

potrebne korake, da bo tudi ta stan lahko vesel in zadovoljen s svojim delom. Vse kaj drugega je, če se nekdo loteva svojega dela v zavesti, da imajo poleg dolžnosti, ki so neomejeno široke, tudi svoje pravice, ki jim jih nihče ne more zanikati ali brezobzirno gaziti!

Okrožni urad za zav. delavcev

je včeraj ob polenajstih dopoldne imel svojo prvo sejo, odkar je dobil novo ravnanje. Tej seji je v imenu banske uprave prisostvoval tudi načelnik dr. Karlin, ki je po nagovoru dosedanjega predsednika Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, g. Kremžarja, zapisal glave nove uprave. Nato so bile volitve novega predsednika. Izvoljen je bil inž. Jože Sodja, ki je takoj prevzel vodstvo seje. Za prvega podpredsednika je bil v predsedstvo izvoljen Matko Čurk, za drugega podpredsednika Jože Jonke, za predsednika nadzornega odbora pa Franc Kremžar. Ob koncu so bile še volitve v rentni odbor in v disciplinsko sodišče, nakar je bila seja zaključena.

Na treh hudo obiskovanih krajih

je bilo od včeraj do danes precejšnje zatišje. Ne na reševalni postaji, ne v bolnišnici, ne na policijski ni bilo ničesar posebnega zaznamovanega. Same manjše reči, pa še teh ni bilo bogve koliko. Včasih se že dobi kakšen dan, ko je vse mirno. Ljudje so seveda zadovoljni, če nimajo opravka ne v bolnišnici, ne na policijski. Zadovoljni pa so tudi uradniki, ker se lahko vsaj nekoliko odpočijejo.

Sezona predavanj in občnih zborov

Januar je mesec, ko je sezona predavanj in občnih zborov v polnem teku. Vsak večer priredi to ali ono društvo kakšno predavanje, vsak dan berete med dnevnimi vestmi kakšno notico o tem ali onem občnem zboru. Samo ta teden je najvplivnejši, kakor lahko razvidimo iz dnevnih vesti po časopisju, v štirih dneh kar sedem predavanj z različno snovjo. Ljudem se zvečer ne ljubi takoj spat, sprehodi v tem letnem času nimajo pravega smisla, pa gredo v zakurjene dvorane in lepo poslušajo.

Drobne iz Kranja

Popolnoma nov, šele v torek dobavljeni tovorni avto, last stavbene tvrdke Slavec v Kranju, ki tehta brez obtežbe 8 ton, a priklopa pa 15 ton, je v sredo 18. t. m. zdrknil zaradi razmečane zemlje s priklopa vred s ceste v občestni jarek v Kokri pri Predvdoru. Prednji del avtomobila je k sreči zadel ob skalo, sicer bi se bil prevrnil. Na kraj nesreče je bil takoj poklican lastnik avtomobila g. Slavec iz Kranja. Tovorni avto je bil obtežen s porfirjem, prav tako pa tudi priklopa.

Od tatvine naravnost k pijači. Pri avtoobusnem podjetju g. Kovača v Trzinu je bil do nedavnega uslužben 32 letni V. Albert. Albert je imel to slabo lastnost, da je preveč ljubil pijačo in prav radi tega je bil odpuščen. Seveda ni imel Albert po odpustu nobene pare v žepu, a zelo dec in grlo sta se pogosto oglašala. V torek, 17. t. m. pa se je Albert naenkrat domislil, da g. Kovaču dolguje kranjski hotel »Union« denar za 152 litrov vina, t. j. 1064 din. Takoj je odšel do gostilničarja in ga prosil, naj plača dolg za g. Kovača. Gostilničar mu je denar brez nadaljnjega izročil, ker pa ni vedel, da je bil Albert V. odpuščen. Še isti večer, pičle dve uri pozneje, pa je prišel pravi inkasnat od g. Kovača in seveda ugotovil goljufijo. Nemudoma je prijavil tatvino policijski, kateri se je posrečilo Alberta takoj aretirati v neki kranjski gostilni. V dveh urah je Albert spravil pa grlu že za 94 din vina in je bil kajpada že precej »natrkan«. Albert V. je bil izročen okrajnemu sodišču.

Vlom v dr. Aljančičovo in Hlebšovo vrtno hišico. Pretekli teden je bila izvršen vlom v dr. Aljančičovo in Hlebšovo vrtno hišico v Kokrškem predmestju. Hišici stojita druga ob drugi in sta seveda sedaj v zimskem času prazni. Pač pa je ostalo v obeh precej premičnin, kakor dragocene vaze, steklenice in razna boljša porcelanasta posoda. Kdaj je bil izvršen vlom, še ni ugotovljeno, ker so tatvino opazili šele v soboto. Doslej še neznani vlomilci so odnesli iz obeh hišic vse, kar se je dalo premakniti.

Vremensko poročilo

Rateče-Planica: 4, oblačno, 30 cm snega, južen.

Planica-Slatina: 3, oblačno, 40 cm snega, južen. Gorjuše: 5, oblačno, 20 cm snega, južen.

Herwey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Stara ženska, ki je ravno slekla četrto kokoš, je začela na glas tuliti, kakor bi jo bilo nekaj strašno zabolelo. Oskubila je bila kokoš, ki je prav gotovo dobro nesla, saj je imela v sebi precej jajc. Vsi so se zasmeli, ko so videli, kako žaluje za dobro kokoško in kako obenem tudi preklinja.

»Kar v omako z njo, mamca«, je pripomnil debelušni duhovnik, ki je prav tedaj vstopil.

»Pater vedno opazuje, kaj jedo v hotelu, signore«, je dejal eden dijakov. »Kadar zagleda, da se kadi, pride sem in da cerkveni blagoslov in razne začne vrleti.« Duhovnik se je dobrodušno nasmehnil. »Upam, da bo dobro«, je dejal fantu, ki je vrlet razen. »Pokaži sem!« Vstal je in stopil k ognju. In že je zavil eni vrtehi se kokoši perut. »Seveda bo! Baš pravi trenutek, signore«, je dejal Vincencu. »Moja ne sme biti preveč posušena. Pa vaša?« Vsi so se smejali gostu, ki se je sam povabil.

Nemogoče je bilo, da ne bi vse povabil. In so res tudi vsi čakali samo na to, kdaj jih bo poklical.

»Ah, da«, je spregovoril Antonio. »Praznujete z nami. Brez božjega blagoslova, upam, ne bomo ostali.« Namignil je mlajšim, naj pridejo bliže. Z velikim ropotom so brž namosili stole skupaj.

»Kakšno vino imate rajši, gospoda?« je vprašal Antonio. Kar obsuli so žensko z imeni najraznovrstnejšega domačega vina, da si je kar mašila ušesa, ko je hitela v klet.

»Dve steklenici za vsakega«, je vpil za njo Vincenc. Dijaka sta se spogledala.

»Očete« se je nasmehnil Antonio. Duhovnik je mrmral nekaj po latinsko, ko se je vsedel za mizo. Njegova molitev je bila kratka.

Jedilno orodje je zaropotalo in pojedina se je začela. V kotu je čepel mali pobalin in skubil kokošjo nogo, kot bi se mu sanjalo. Dogodek tega jutra so bili dijaki in mlado vino, ki so ga dali družbi na mizo. Bil je to najzgodnejši pridelek: Komaj so ga šele dali v klet.

»Čez nekaj dni bo oster in bo imel tak okus, kakor ga mora imeti«, je pripomnil najstarejši med tremi, visok dečko, ki so se mu oči kar svetile. Poteze na njegovem obrazu so bile od sile živahne, lase pa so mu bile podobne dolgi črni grivi, ki jo je neprestano metal nazaj, ker mu je silila na oči. »Toda prav zdaj, ko vre, se ven peni in ima dober okus.«

176

Pater je držal steklenico, v kateri je bilo vino Madeira. Je pač imel vzrok za to. Mlado vino je bilo navidez zelo lahko, stopilo pa je kaj hitro v glavo. Prav v kratkem so postali vsi, kar jih je bilo za mizo, nekam od sile zgornji. In že so se začeli zbirati pred hotelom berači. Priklical jih je hrup in glasno govorjenje, ki je pričalo o tem, da se imajo gostje v hotelu dobro.

»Odprti vrata in pusti, da pride malo sonce noter«, je kričal Vincenc.

»In druhal tudi?«, je vprašal krečmar. »Oče, ali lahko nekaj naredite?«, se je obrnil na duhovnika, ko je videl množico beračev zunaj.

Pater je šel ven ter zaprl vrata za seboj. Slišali so nekaj časa njegov glas, mogli pa niso ničesar razumeti, kaj je govoril. Ko se je vrnil, je pustil vrata odprta, zunaj pa ni bilo nikogar več.

Krečmar je kar prikinaval poln priznanja in občudovanja, kakšno moč ima duhovnikova beseda.

Razgovor se je takoj poleg, čim je posijalo sonce na mizo.

»Vsi svetniki in angeli! Koliko je že ura?«, je nenadoma vzkliknil najmlajši in najbolj blede med tistimi tremi dijaki, ves prestrašen. »Ne pozabi, Jacopo, da imamo ob devetih predavanje na univerzi!«

»O Justinijanovem kodeksu«, je mrmral v kozarec njegov tovariš s temnimi lasmi. »Grlo se mi je čisto posušilo!« Zil je ostanek duhovnikovega vina v svoj kozarec in napil družbi. Že je izpregovoril v izbranih besedah, polnih hvaležnosti, napitnico »presvetli gospodi iz Livornae«.

»Ali ste se vi kdaj valjali v prahu državljskega prava, gospoda? Če ste se, potem si lahko predstavljate, kako težko mi je pri srcu, ko moram zapustiti vse to tukaj — in vas«, je spregovoril in postavil kozarec na mizo. »Toda ura bo v kratkem že devet, ne?«

Antonio je stikal za svojo uro.

Ura v Campanile je začela udarjati devet. One tri dijake je kar vrglo pokonci, da so zaropotali stoli okoli njih. Mudilo se jim je tako, da so se kar med potjo že poslavljali in zdrveli čez cesto. Veselo razpoloženje, ki je bilo prej za omizjem, je šlo z njimi.

V mali jedilnici hotela je bila v trenutku grobna tišina. Antonio je sedel na svojem stolu in gledal na signorja Raspantijsa čez mizo, ki je očitno opazoval pajka na steni.

»Ti si bolan, Toni«, se je oglašil Vincenc. »Ali ti je to mlado vino...«

Antonio mu je odkimal in dalje strmel v starčka na drugi strani mize.

»Koliko je že ura, signor Raspanti?« ga je vprašal.

»Mislim, da je pravkar ura udarila v zvoniku devet«, je odgovoril, glas pa mu je pri tem nalahko podrhtaval. »Ali naj grem gledat?« je vprašal poln upanja.

Vsi so zdaj gledali nanj. Spodnja čeljust se mu je povesila in trepetala.

»Ali ste svojo uro morda izgubili, prijatelj?« se je obrnil duhovnik k Antonio.

Antonio je pomežiknil. Kri mu je udarila v obraz.

»Daj mu jo, Raspanti«, je dejal pater osorno.

Starček je potegnil uro s cinglajočimi pečatnimi prstani iz prsne žepa in jo počasi potiskal čez mizo proti Antonio. Potem se je zgrudil in hitel vse obupan. Glavo je naslonil na mramornato ploščo.

»Svinjale« je kričal nanj Beppo, skočil pokonci in ga hotel zgrabiti.

Vincenc ga je zadržal. »Prepušti ga stražnikom«, je zagodrnjal.

»Pojdi in naprezi konje ter naju potakaj, kmalu se odpeljemo.«

»Eno samo besedo, če smem prositi, signore«, je spregovoril duhovnik. Peljal je oba v kot. »Nikar ne kličite stražnikov, prosim vas. Dovolite mi, da vam nekaj povem o tem starčku. To je nekaj občalovanja vrednega. Bil je nesrečen v zakonu. Njegova žena ga je z dvema hčerka zapustila. Obe sta umrli isti dan, in ker ni imel ničesar drugega kot hišo, jo je prodal, da bi mogel obe hčerki pokopati na Campo Santo. Če ne, bi bil to preveč reven pogreb. Ni pa potem postal berač, čeprav ne bi bilo nič čudnega, če bi se bilo to zgodilo, pač pa je leta in leta živel od tega, da je vodil tujece po Pisi in jim jo razkazoval. Pred vojno, ko je še precej tujecev prihajalo v to kraje, je prav toliko zaslužil, da je mogel živeti in rešiti eno svojih hčera iz vic. Zdaj pa tujecev tu skoraj ni več, in mora stradati. Maria je zdaj v nebesih, Euphemia pa v vicih. Pravi, da obe trpita nad tem, da sta se ločila in da je on kriv. Tiktakanje vaše ure, gospod, bi se slišalo v večnosti.«

»Odpustite mu, signore, za božjo voljo.« Na duhovnikovem obrazu je bila videti bolest. »Poglejte, nisem jaz njegov spovednik, sicer bi...« Nesel je roko k ustem. »On hodi k spovedi h kanoniku v kate...«

Videl sem danes zjutraj ob vašem telovniku pečatni prstan, signore, ko sta šla s starim Raspantiem čez trg, in mislil sem si — no, kot sta šla s Campa Santa nazaj in ni bilo nobenih pečatnih prstanov več na našem telovniku —, tedaj sem si mislil, da bo zdaj Euphemia kmalu v raju, če kanoniku ničesar ne povem. Če bi pa mlademu prijaznemu gospodu kaj povedal, bi Euphemia ne prišla še v nebesa, Raspanti pa bi moral v zapor. No, zdaj veste, kako je z vso to stvarjo. Mislim, da stražniki ne bi mogli ničesar pomagati. Uro ste tako in tako dobili nazaj in — »

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

»...«

Od tu in tam

Padee klirinške nemške marke je zaskrbel tudi hotelirje in turist. organizacije v naši državi. Če se je gibal tečaj nemške marke v višini, kakor je veljala do nedavnega, so bila naša letovišča za Nemce cenena in so jih zato tudi pogosto v velikem številu obiskovali. Ker je Narodna banka odpovedala svojo podporo klirinški marki, se je tečaj znižal in ni neverjetno, da bo padel precej daleč pod običajno mero. Za Nemce se bo položaj takoj spremenil. Letovanje v naši državi bo mnogo dražje, kar ima takoj za posledico slabši obisk. Utegne se zgoditi, da bo Nemčija v takem primeru celo odpovedala običajni mesečni kontingent za turiste, ki znaša 1.400.000 mark. Negotov tečaj nemške marke utesne našemu turističnemu prometu toliko bolj škodovati, ker so se Nemci prav letos pripravljali, da v večjem številu kakor lani obiščejo naša letovišča.

Banovinska in občinski kuluk je ukinila banska uprava savijske banovine. Banska uprava je sestavila osnutek novega banovinskega proračuna, iz katerega je izpustila postavko banovinskega kuluka. Obenem je naročila mestni občini v Zagrebu, naj tudi ona preneha s pobiranjem kuluka, za katerega že ni več nobene dejanske opravilne. — Davkoplačevalci so se te novice seveda razveselili.

Štrajna družinska žaloigra se je odigrala v Apačah. Posestnik Josip Srenkfeld je pri večerji nenadoma pograbil za dolg kuhinjski nož in zaklal svojega starejšega sina. Takoj nato se je lotil še drugega sina in ga težje ranil. Ko je videl posledice svojega zločina, se je zaklal še sam. Vzrok tej strašni žaloigri so bili žensitveni načrti starejšega sina Josipa, ki se je hotel na spomlad oženiti. Oče je sinovi odločitev nasprotoval, pa ni opravičil. Začeli so se prepirati, dokler ni oče v razburjenju storil groznega zločina in si sodil potem tudi sam.

S prestreljenimi prsmi se je obdržal na nogah samomorilec, sin nekega trgovca v Osljeju. Fant se je pozno v noč zabaval v hotelski restavraciji, nato pa najel sobo. Proti jutru pa je stopil pred vratarja v spalno obleko oblečen mladenič, ki je držal v rokah samokres, a iz leve strani prsi mu je curčila kri. Mladenič je prosil za vodo. Vratar je brž poklical reševalce, ki so mladeniča prepegljali v bolnišnico. Dognali so, da si je obupanec pognal kroglo v prsa, pa ni zadel srca. Zato je imel še toliko moči, da je prišel sam prosit vratarja za kozarec vode.

Od prehudega zehanja se je izpahnila čeljust slinkinji Milki Pajči iz Vinkovcev. Dekle je imelo napako, da je prerado zdehalo. Oni dan jo je bolezen spet napadla, pa je prav na široko zehnila. Ust pa ni mogla več zapreti, kajti spodnja čeljust se ji je izpahnila. Moral je priti zdravnik, da je čeljust spet spravil v prave ležaje.

Grozno mučenje so si izmislili doslej še ne izvedeni razbojniki v Ljubljani pri Požarevu. Vdrl so v hišo 75 letnega kmeta Živote Miliča, ki je živel sam s svojo ženo. Razbojniki so zahtevali skrite zlatnike in tisočake. Ker niso ničesar dobili, čeprav so vse premetali, so zvrli dve slamnate snopa, posadili vsakega na glavo starca in starke ter ju zažgali. Ko je slama začela goreti, so pobegnili. Sebe sosedje so n obupne krike mučenih pritekli in oba hudo opečena revčva spravili v bolnišnico.

Dva trgovca v Sremski Mitrovici sta bila glavna tatinske tolpe, ki je kradla v okolici. Nedavno je bilo vlomljeno v veleazlogo tobaka. Policija ni mogla najti prav nobene sledi za storilci. Sprva so sumnjili prodajalca v trgovini, vendar pa se mu ni dalo prav nič dokazati. Pač pa je zadelo odkriti trgovca Mitrašinič. K njemu je prišel trgovec Segedski in mu ponudil precejšnjo količino tobaka za poravnavo svojega dolga. Mitrašinič je nekaj časa okleval, zaradi česar mu je Segedski pustil tobak in dejal, da se bo pri njegovem ogledu. Medtem pa je Mitrašinič iz časopisov izvedel, da je bila izvršena velika tatvina tobaka. Obvestil je takoj policijo, ki je Segedskega prišla in z njim še drugega trgovca. Oba sta priznala svojo soudeležbo pri vladu in izdala tudi svoje pomagatelje. Na koncu se je izkazalo, da sta bila oba trgovca prav za prav glavari tatinske tolpe, ki je okradla že več dobro založenih trgovskih skladišč.

25 let je kradel nekaznovan Novak Ostojčič iz Resavca pri Savskem mostu. V hiši svojega očeta je užival dobro vzgojo. Na nesrečo pa mu je umrla mati, ko je bil star komaj 15 let. Oče se mu v drugo oženil. Mačeha pa pastorka ni mogla videti živega. Mučila ga je na vse mogoče načine, a deček je vse potrpežljivo prenašal. Slednjič se je mačeha spravila nad moža in zagrozila, da bo odšla od hiše, če ne zapodi sina. Oče se je vdal in 15 letni deček si je moral začeti sam služiti kruh. Kajpak je siromak kmalu zašel na slaba pota, začel je krasti. Izmikal pa je le takrat, kadar je kaj potreboval. In 25 let je tako preživel. Sebe pred nekaj dnevi so ga zalotili in izročili orožnikom. Tam je obupan povedal svojo žalostno zgodbo in obtoževal svojega očeta. Dejal je, da mu ni hudo, ko mora v zapor, kajti z njim vred je obsojen tudi njegov brezsrčni oče, ki ga je pogljal od doma na cesto.

Razbojnika Živorada Jeremiča so ubili orožniki v Vladimiru v Srbiji. Živorad je bil zaradi svojih drznih tatvin in zločinov obsojen na 16 let ječe. Pa je kmalu po obsodbi pobegnil iz ječe in se skrival pri svojih pomagačih, katere je bogato plačeval. Eden njegovih pomagačev je celo preuredil sobo v svoji hiši nalašč za skrivališče razbojnika, ki je pripravljala načrt za umor župana, ki je bil kriv, da je bil pred dobrim letom prijel in obsojen. Toda drugi sosed je sumljivo gibanje v bližini svoje hiše opazil in zadelo prijavi orožnikom. Ti so obkolili hišo in pozvali razbojnika, naj se vda. Toda Jeremič ni ubogal. Naperil je svojo puško skozi okno in hotel ustreliti na bližnjega orožnika. Takrat pa je zagrabil za cev drugi orožnik, ki se je skrival pod oknom. Ko je Jeremič uvidel, da mu preti poguba, je potegnil izza pasu bombo in jo vrgel proti orožniku. Imel je spet smolo, da bomba ni hotela eksplodirati. Medtem so pa že ostali orožniki vdrli v hišo in Jeremiča ubili. Pri njem so našli tudi seznam vseh pomagateljev, katere so v nekaj urah polovili in zapirali.

Pomočnika je ubil pekovski učenček Ranko Vukosavljevič iz Sopota v Srbiji. Pobič se je bil pred meseci eprl s pomočnikom. Kadar je mogel, je pomočniku ponagajal ter ga oviral pri delu. Ker je včasih to doblj kufuto, so je sklenil nad pomočnikom krvavo maščevati. Ko je pomočnik stresal vrečo moke, je Vukosavljevič pograbil za dolg nož in z njim pomočnika razparal trebuh. Pa mu prvi udarec še ni zadostoval. Mahal je še naprej, dokler ni žrtve vse razrezal. S krvavim nožem je pobegnil v noč in se šele naslednjega jutra javil orožnikom.

Vodni mlini v Apački kotlini stoje

Ceneje bi bilo, če bi jih gnala elektrika

V Apački kotlini je več velikih mlinov, ki jih žene potok, odcepljen od reke Mure pri Gornjem Cmureku in ki teče v vijugastem loku v zgornjem delu Apačke kotline in pri Gornji Radgoni zavije proti severovzhodu, kjer se izliva spet v Muro. Pred leti je bil obrat na teh mlinih precejšen. Tako je postalo na te mlinske navezane tudi mnogo kmetov iz severnega dela Slovenskih goric, kamor so vozili svoje žitne pridelke v zameno za moko, prodajo ali v mletje. Prebivalci tega širokega okoliša so bili s temi mlini zadovoljni. Pred leti pa se je opazilo, da je v mlinski potok prihajalo vedno manj vode, kar je obtil tudi mlinski obrat. Ker je reka Mura posebno v zadnjih letih postajala zaradi velike množine vode vedno bolj deroča, se je struga reke močno vglobila. Zato se je v mlinski potok pri Cmureku stekalo vedno manj vode, dokler ni obrat mlinov popolnoma zastal. Lastniki teh vodnih mlinov v Apački kotlini so bili vsled tega hudo prizadeti, še huje pa prebivalstvo vse okolice, ki je bilo na nje navezano. Lastniki mlinov so bili primorani, da so postavili neobratujoče mlinske v pogon na parne stroje, uporabne za mlatila. Ta novi obrat je postal lastnikom mlinov v veliko breme, ker niso mogli zaradi večjih izdatkov ustrezati kmetom tako, kot v preteklih letih.

Prizadetim je priskočila na pomoč banovina z prispevkom, s katerim bi se struga mlinskega potoka pri Cmureku primerno poglobila v precejšnji dolžini. Tako bi se omogočil reden obrat prizadetih vodnih mlinov. Ta dela, ki so že v teku, bodo zahtevala ogromne denarne žrtve mlinarjev samih, ki bodo morali prispevati okrog 500.000 din. Vsekakor pa je gotovo, da ta preureditev ne bo zagotovila obrata vodnih mlinov vzdolž tega potoka za daljšo dobo, ker bo z leti postala reka Mura spet globlja in te mlinske bo šeasoma zadela zopet ista usoda, kot zdaj. Umestnejše bi bilo, če bi stavili mlinske v obrat na električni pogon, ker bi jim bilo pri veliki dobavi električnega toka mogoče dobiti tok za manjši denar kot pa bi bil potreben za preureditev murskega mlinskega potoka.

Tolovaj Salaj nerad sprejel 9 let robije

Ljubljana, 19. januarja.

Tolovaj Salaj je pred malim senatom nastopal kot prav živahna figura, v mehkozvenem panonskem narečju, brez vsakih tujk in mažinskih primešank, je sodnikom pojasnjeval vsak v obžniti njemu naprteni vlom brez vsakega olepšavanja, mirno in drznega tolvojca dostojno. Salaj ima sigurnen nastop, je zelo inteligent in škoda je, da se je tak talent zavrnil v kriminal, kjer se je nasrkal posebne filozofije. Tolovaj Salaj je plešast in slavn Lombroso bi ga bil vesel, ko bi ogledoval njegovo lobanjo!

Ostali obtoženci so bili vsi klavne figure, ki so se pred sodniki skušali na vse načine oprati in so zadrževali svojo popolno nekrivdo.

Beg iz bolnišnice

Kakor smo omenili, je tolovaj Salaj septembra 1937, ko je prišel iz zaporov, takoj začel s svojim vlomilstvom. S pomočjo nekega Matije Jeraba, ki ga je pozneje izdal policiji in ki se sedaj nahaja pri vojakihi tam v južnih krajih, je vlomil konec oktobra ali v začetku novembra predlanskim pri Vinku Bedenku v Kranju, od koder sta oba odnesla med drugim 2 dragoceni puški z naboji in 2.600 din gotovine. Zaradi tega vroma je bil Salaj pozneje aretiran. V sodnih zaporih pa je znal tako bolezen simulirati, da so ga poslali v jetniški oddelk splošne bolnišnice. Tam je čakal. Njegov tovariš Jože Anžur mu je 4. januarja pripeljal pred bolnišnično kolo. Salaj pa je skrivaj smuknil ven, sedel na kolo in izginil. Njegov prijatelj mesar France Suštaršič v Spodnji Hrušici mu je dal obleko, da se je civilno preoblekel in nato je do sredi avgusta lani snoval in izvrševal najdrznejše vlome. Tako je vlomil v dve trafiki v Ljubljani, od koder je revnina trafikantinja odnesel raznih cigaret in cigar v vrednosti za 3.600 din. Jože Anžur mu je pomagat.

Salajev živahen zagovor

Nace Salaj kot glavni obtoženeec je pred malim senatom, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Rajko Lederhas in sta bila kot sodniki g. Ivan Brelih in dr. Fellahner, priznal v podrobnostih vse vlome, navedene v obžniti, razun neke malenkosti. Lepo je govoril, tuintam strupeno cinčno, drugod z ironijo in melanholijo. Med drugim je bil tudi obtožen javnega nasilja, da je pri aretaciji avgusta lani v Spodnji Hrušici hotel s samokresom ustreliti podnarednika Janeza Centriha. Salaj je dejal:

»Nisem imel namena orožnika ustreliti? Kako tudi? Saj sem bil že vklejen! Hotel sem ga le ustrašiti.«

Predsednik v nadaljnjem zaslišanju: »Zakaj ste vendar vlamljali? Izgleda, da se ne hoste nikdar poboljšali!«

Obtoženi Salaj s povzdignjenim glasom: »Gospodje! Prišel sem iz zapora na svobodo. Na cesti sem bil. Obupan. Naše stališče je težko, nas povsod zasledujejo in povsod vidijo. Kam se naj demem? Nazaj? V stiski sem bil.«

Predsednik: »Ni vam bilo treba delati tako velikih vlovov, če ste bili v stiski.« Salaj: »Od drugih sem bil naučen. Nagovarjala sta me Anžur in Jerab. Iskal sem delo, pa ga nisem dobil. Povsod so me odrivali.« Predsednik: »Trgovski pomočnik že lahko dobi službo!« So-sodnik dr. Fellahner: »Pri Sarabonu ste imeli krasno službo! Vsakdo vam jo je zavidal.« Predsednik: »Namesto dela ste poiskali vlomilsko družbo.« Salaj cinčno: »Pač letimo znanci iz jetnišnice skupaj! Dostokrat od vlovov nisem imel niti dinarja. Pri Bedenku nisem niti vedel, da je bila izmaknjena gotovina 2.600 din.«

Salajeva življenjska filozofija

Salaj je nato v izbranih besedah nadaljeval svoj zagovor:

»Vse priznam, gospodje! Človek ima dobro voljo se poboljšati, hoče pošteno živeti, pa ne more, ker mu nihče več ne zaupa. Svet ima za mene dve cesti, desno in levo, pošteno in nepošteno. Gorje mu, kdor zdrkne s poštene na nepošteno cesto, s težavo ali pa se sploh nikdar več ne vrne na pošteno pot. Pride obup in takrat pravimo mi tatovi: »Pojdimo krast!«

Predsednik: »Snovali ste prav načrtne vlome?« Obtoženi: »Sem bil pod vplivom Jeraba in Anžura. Bil sem v stiski, brez hrane, brez strehe in zaslužka. Mi smo brezdomci in brezposelni. Za nas bi bilo dobro prisilno delo!« Predsednik: »Prisilno delo, da, kot v Nemčiji. Tu za enkrat ni treba filozofirati. Težki so socialni problemi, ki jih tu ne rešujemo.«

Obtoženi Salaj je nato povedal, da je bil prvič sojen l. 1921. V kaznilnici je bil marljiv in miren. Tri leta je tam delal, na zadnje je šel prazen v svet. Nace Salaj je bil že zaradi neštetihi vlovov desetkrat obsojen na skupno 10 let in 4 mesece težke ječe in robije.

Ostali pomagači in prikrivači

Mesar France Suštaršič se je izgovarjal, da lani avgusta ni vlomil pri mesariju Remcu v Ljubljani in odnesel nekaj mesa. Mnogo indirektnih dokazov ga je obremenjevalo. Tretji obtoženeec, samski klepar iz St. Ilje Ivan Kristl, je Salaju pomagal le pri vladu v Smartnem ob Savi, ko sta Salaj in Anžur posestniku Lovšetu odnesla razno blago in dragocenosti v vrednosti 4.000 din. Ostali obtoženci — 6 po številu — so bili obtoženi prestopka prikrivanja ukradenega blaga odnosno nakupa takega blaga po 8-u 333 k. z. Vsi so zatrjevali, da so nedolžni.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Oblatnost 0-10	Veter (smer, jakost)	Padavine	
		noč	dnev				mm	vrsta
Ljubljana	759.7	12.0	9.6	83	10	W ₂	0.2	dež
Maribor	757.1	13.7	9.0	70	10	0	—	—
Zagreb	761.7	15.0	8.0	60	8	WNW	—	—
Belgrad	761.8	19.0	1.0	60	6	0	—	—
Sarajevo	765.8	14.0	-2.0	90	7	0	—	—
Vis	763.8	10.0	8.0	90	8	SSE	2.0	dež
Split	764.9	15.0	11.0	70	7	SE	—	—
Kumbar	766.2	16.0	7.0	80	6	SSE	—	—
Rab	761.9	13.0	10.0	90	6	SSE	—	—
Dubrovnik	764.3	15.0	8.0	70	5	S	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno in spremenljivo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večerja do danes: Iz noči in ves dan do noči je bilo nebo pokrito s težkimi nizkimi oblaki. Jutraj med 7 n 8 je nekoliko rosil dež, prav tako popoldan med 14 in 15.35. Okrog 20 zvečer se je oblačnost pretrgala in se je pričelo polagoma jasnit. Popoldan je pihal lahek zapadni veter.

Koledar

Danes, četrtek, 19. januarja: Kanut.
Petek, 20. januarja: Fabjan in Sebastjan.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa 43; mr. Trkoczy, Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelengubova 7.

Vsak nima priložnosti, da bi potoval po Prekmurju, ki spada med naše najzanimivejše pokrajine, zato bo vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda priredilo v ponedeljek 23. januarja ob 20 v Hubadovi dvorani in Glasbeni Matici predavanje o Slovincih v Prekmurju in ob Rabi. Profesor Vilko Novak nam bo pokazal lepoto Goriškega, Ravnškega, Dolinskega in naših vasi ob Rabi. Kdor se zanima za narodno obrambna vprašanja, bo pohitel na predavanje. Vstop prost.

Predavanje o Ivanu Cankarju. Nocoj ob 20 bo na drž. trgovski akademiji (Bleiweisova cesta) predaval o Ivanu Cankarju g. dr. Anton Slodnjak; odlomke iz njegovih del pa bo recitiral g. režiser Narodnega gledališča Ciril Debevec. Predavanje priredi Slavistično društvo. Vstopnine ni. Vabljudno vabljeni.

Prosvetno društvo Trnovo uprizaro v nedeljo 22. januarja ob 8 zvečer na društvenem odru veseloigro v treh dejanjih »Teta na koncu« v režiji g. Cirila Povšeta. Predprodaja vstopnic v nedeljo od 10 do 12 dopoldne.

Sadarska podružnica Šiška. V soboto 21. t. m. točno ob pol 8 zvečer bo poučno filmsko predavanje o spoznavanju in zatiranju škodljivcev na sadnem drevju. Predavanje bo v telovadnici ljudske šole, Gasilska c. 17. Vstopnine ni. Vabljeni so vsi člani in prijatelji sadjarstva.

Združenje jugoslovanskih inženirjev in arhitektov — sekcija Ljubljana vabi na predavanje, ki bo v torek 24. januarja t. l. ob pol 21 v društveni predavalnici v Kazini (II. nadst. levo). Predaval bo inž. Werner Genesi iz Berlina o pobijanju ropota in tresenja pri visokih zgradbah in strojnih napravah. Vprašanja, ki jih bo obravnaval predavatelj, segajo na razna delovna področja, zlasti na tehniško, zdravstveno in socialno, prav tako so gospodarskega pomena in bodo gotovo najbolj zanimala inženirje in tehnike gradbene in strojne stroke. Predavanje bodo spremljale skioptične slike. Vstop prost vsem, ki se zanimajo.

Pevski zbor Glasbene Matice ima izjemoma vajo šele v petek ob 20 in ne v četrtek, kakor je bilo napovedano. Zenski zbor ob pol 8, mešani pa ob 20. — Pevovodja.

Ljubljansko gledališče

DRAMA. — Začetek ob 20.

Četrtek, 19. Trideset sekund ljubezni. Red A. Petek, 20.: zaprto.
Sobota, 21.: Upniki — na plan! Premiera. Premiereki abonma.

OPERA. — Začetek ob 20

Četrtek, 19.: Jolanta. Gianni Schicchi. Red Četrtek.

Petek, 20. ob 15: Boris Godunov. Dijaška predstava. Cene 16 din navzdol.

Sobota, 21.: Roxi. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol.

Opozarjamo na spremembo repertoarja v operi, ki je nujno potrebna zaradi raznih obolenj v solističnem ansamblu.

Hokejisti bodo šli v Švico

Ljubljana, 19. januarja.

Ni več dolgo do dne, ko bodo naši hokejisti odšli v Švico na svetovno in evropsko hokejsko prvenstvo. Odpotovala bo kot jugoslovanska državna hokejska reprezentanca kar kompletna hokejska ekipa ljubljanske Ilirije. Kot opazovalec pa bodo šli z njo po en hokejski igralec iz Šiške, iz Karlova in iz Zagreba.

Našim hokejistom letos za pripravo na tekmovalje pred tako važnim forumom vreme ni kar nič naklonjeno. Po mrazu, ki je držal še v začetku tekočega meseca, je nenadoma pritisnila odjuga, ki je pobrala sneg in stalila led ter s tem vzela Ilirijanom slednjo možnost za trening. Marsikakšno zanimivo prireditev je imel novi državni prvak in lednem hokeju še na sporedu, pa bodo, vsaj tako se zdi, vse kar po vrsti odpadle. Vreme je še vedno trmasto južno.

V zvezi s pripravami je tehnično vodstvo ilirske hokejske sekcije le poiskalo skromno šanso, ki bo našim hokejistom omogočila skromen trening. Ilirija ima namreč v Planici manjšo ledeno ploskev, na kateri se bodo naši reprezentantje pripravljali za svoj prvi odgovorni nastop pred mednarodnim občinstvom in za svoj ožnjeni krt v borbi z odličnimi in že izkušenimi hokejskimi ekipami iz drugih držav.

Trener in vodja ilirske hokejske sekcije g. Vodišek, ki je hkratu tudi tehnični referent zveze, je že odločil ilirske hokejiste, ki jim bo predpisal za nastop na svetovnem prvenstvu prav poseben oster trening, ki bo igralcem dal kondicije in izpopolnitve kolikor bo le mogoče v danih razmerah.

Kakor pa se sliši, med našimi izbranci, ki bodo šli v Švico, baje ne bo nekaterih ilirijan-

skih igralcev, ki so prav letos tako na tekmovalju za državno prvenstvo v lednem hokeju kakor tudi v obeh prijateljskih tekmah z gosti iz Beljaka pokazali najodličnejšo igro, zato pa bodo šli nekateri, ki pričenjajo sicer počasi, toda že opazno, pešati. Med drugimi po teh govoricah za Švico baje ne bi bil kandidat izredno talentiran in sposoben kandidat Mordbacher, češ da je telesno prešibek (pri nas je tudi v nogometu še do nedavnega veljalo neplodno pravilo, da je za sposobnost merodajna — telesna teža). Ne mislimo se podrobneje spuščati v razglabljanje o pro in contra — menimo pa, da imamo čisto prav, če odločno zatrdimo, da bi bila jugoslovanska reprezentanca v Švici brez Mordbacherja močno oslabiljena. O njegovih sposobnostih in kvalitiranosti se je lahko prepričal letos prav vsakdo. Bil je pogosto deležen splošne pozornosti in odobravanja. In konec krajev bi bilo napak trditi, da se dobrih štiristo stalnih obiskovalcev, ki hodijo redno na hokejske tekme, brez nadaljnjega popolnoma moti v presoji kvalitete, ki jo na terenu zaporedoma pokaže ta ali oni hokejski igralec. Po drugi plati pa menimo, da bi bilo kaj neumestno zapostavljanje mladega, talentiranega igralca, saj bi mu razumljivo povsem ubilo ambicioznost. Za trud, pošteno delo in za pokazano znanje ima vendar vsak med nami rad vsaj malo pravičnega priznanja.

Prepričani smo, da so vse take in podobne govorice, ki se zadnje čase pleto po Ljubljani v zvezi s sestavo in odhodom naše hokejske reprezentance v Švico brez prave podlage in da hočejo le kvariti dobro razpoloženje med igralci. Vodstvo bo prav gotovo ukrenilo tako kakor je najboljšo, najpravičnejšo in najkoristnejšo hkratu.

